

МАСЛЕННИКОВЄвген Іванович
evgenmaslennikov@ukr.netд.е.н., доцент, професор
кафедри економіки та
управління, Одеський
національний університет
імені І.І. Мечникова

УДК 658.1:65.014.1

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ НА
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ****THEORETICAL BASES OF THE
ORGANIZATION OF ACCOUNTING
PROCESS IN INDUSTRIAL
ENTERPRISES****ПРИСАКАР**Дар'я Дмитрівна
fitida@ukr.netстудент Інституту Бізнесу,
Економіки та Інформаційних
технологій, напряму підготовки
«Облік і аудит», Одеський
національний політехнічний
університет

У статті визначено теоретичні засади організації облікового процесу на промислових підприємствах. Розглянуті основні елементи та етапи організації облікового процесу.

В статье определены теоретические основы организации учебного процесса на промышленных предприятиях. Рассмотрены основные элементы и этапы организации учетного процесса.

In the article the theoretical basis of accounting process in the industry are defined. The basic elements and stages of accounting process are considered.

Ключові слова: обліковий процес, організація, аналіз, інформаційне забезпечення, підприємство

Ключевые слова: учетный процесс, организация, анализ, информационное обеспечение, предприятие

Keywords: accounting process, organization, analysis, information technology, enterprise

ВСТУП

Сучасні економічні відносини вимагають розвитку ефективної організації облікового процесу на підприємстві. Досягнення позитивних результатів діяльності підприємства неможливо без раціональної організації облікового процесу, адже вона посідає один з найважливіших та відповідальніших етапів створення підприємства.

Для ефективної організації облікового процесу на підприємстві, у першу чергу, слід ознайомитись із проблемами з якими можна зустрітись при організації та шляхами їх подолання. Організацію облікового процесу досліджувало чимало вчених, як з теоретичного, так і з практичного боку. Вітчизняні та світові економічні науковці вивчали проблеми організації обліку та шляхи їх вирішення серед яких Ф.Ф. Бутинець, В.П. Завгородній, В.В. Сопко, М.С. Пушкар, В.С. Лень, В.В. Ковальов, М.В. Кужельний, Й. Бетге, О.В. Побережець, Є.І. Масленніков, О.А. Варчук, В.В. Кірсанова, Л.О. Волошук, С.В. Філіппова та інші.

На сьогодні існує вже значна кількість наукових досліджень, які вивчають це питання, але все ще спостерігається ряд невирішених питань із організацією облікового процесу на промислових підприємствах.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є дослідження основних теоретичних засад організації облікового процесу на промислових підприємствах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При дослідженні теоретичних питань інформаційну базу склали праці відомих вчених, фахівців-практиків щодо організації облікового процесу на підприємстві, нормативно правові акти, статті періодичних видань.

РЕЗУЛЬТАТИ

Кожен об'єкт промислового підприємства потребує організації: обліковий процес, робітники, їх засоби праці. Можна виділити два блоки проблем організації обліку: організацію ведення облікового процесу та організацію облікового апарату на підприємстві.

Організація облікового процесу – це організація обліку на промисловому підприємстві, яка виконується за послідовними, пов'язаними один з одним етапами, які утворюють між собою єдину систему.

Однією з передумов запровадження наукової організації праці в бухгалтерії є характер технології облікового процесу, оскільки облік можна представити у вигляді декількох безперервних стадій, що

охоплюють поточне спостереження, вимірювання, реєстрацію, систематизацію господарських операцій, підготовку, аналіз та контроль показників звітної інформації [2].

Рационально організований обліковий процес має являти собою автоматизований облік, який поєднує в собі вірно обраний метод обліку, налагоджену технологію та техніку ведення облікового процесу та підбір кваліфікованого персоналу облікового апарату.

Основними передумовами раціональної організації облікового процесу на підприємстві є:

- урахування організаційної структури підприємства, особливості застосування техніки та технології організації виробництва;

- визначення характеру й обсягу інформації необхідної для обґрунтування оперативних, тактичних і стратегічних рішень;

- урахування законодавчих і нормативних актів щодо здійснення підприємницької діяльності та обліку і звітності;

- встановлення оперативних облікових взаємовідносин бухгалтерії з відокремленими підрозділами підприємства [1].

Кожне підприємство для раціональної організації облікового процесу має виконувати коло завдань враховуючи особливості діяльності підприємства для того, щоб забезпечити своєчасне, достовірне та безперервне відображення господарських операцій, які відбуваються на підприємстві.

Основні завдання, які промислове підприємство має виконати самостійно при організації облікового процесу: визначити облікову політику підприємства; обрати форму ведення обліку, як систему реєстрів облікового процесу, способу та порядку реєстрації інформації в них з додержанням єдиних правил, встановлених законодавчо; обрати технологію обробки облікових даних з урахуванням особливостей діяльності; затвердити графік документообігу та обрати реєстри аналітичного обліку.

Виконання цих завдань створюють етапи організації облікового процесу. Як вже було сказано, організація облікового процесу поділяється на послідовні етапи. Елементи та етапи організації облікового процесу, на нашу думку, слід розглядати у взаємопов'язаній структурі. Проаналізуємо етапи і на основі їх виділимо елементи, які необхідні для організації раціонального облікового процесу.

Єдиного поняття етапів організації облікового процесу не виведено, кожен з вчених має свої погляди. Розглянемо, наприклад, думку Ф.Ф. Бутинця, О.В. Побережець, які вважають, що відповідно до поставлених завдань організація облікового процесу складається із трьох взаємопов'язаних етапів: методичний – передбачає вибір способів та прийомів, що є основою для таких методів обліку як документування, синтетичні та

аналітичні рахунки, подвійний запис, бухгалтерський баланс і звітність, інвентаризація, оцінка майна та зобов'язань, калькулювання; технічний – полягає у виборі способу обробки облікових даних, розробці, переліку і форм облікових реєстрів, встановленні порядку здійснення записів в реєстрах і переносу даних в форми звітності; організаційний – забезпечує організацію процесу управління в бухгалтерії, тобто організацію роботи облікового апарату (на відміну від перших двох, які забезпечують організацію ведення облікових записів). На даному етапі здійснюється налагодження системи адміністративного управління в бухгалтерії [4].

На думку Масленнікова Є.І., організація облікового процесу складається з трьох взаємопов'язаних етапів, які охоплюють весь обліковий процес як технологічний процес, у якому поєднується праця облікових працівників, засоби праці – технічне забезпечення облікового процесу, а також специфічні предмети праці – облікові документи – для одержання підсумкової інформації рис. 1.

На нашу думку, на першому етапі, потрібно обрати: спосіб ведення обліку; робочий план рахунків, за яким буде вестись обліковий процес; реєстри обліку, у яких буде документально систематизуватись та групуватись інформація про господарські операції, скласти графік документообігу на підприємстві.

На другому етапі організації облікового процесу будується структура облікового апарату та визначаються функції для кожного із учасників структури, розробляються необхідні установчі документи (посадові інструкції, положення про відділ, наказ про облікову політику) для налагодженої роботи облікового апарату.

На третьому, завершальному етапі організації облікового процесу слід організувати необхідне інформаційне, технічне та ергономічне забезпечення ведення облікового процесу на підприємстві, ознайомити організовану структуру облікового апарату із розробленими на першому етапі робочими документами та запустити організований обліковий процес на підприємстві.

Отже, після ознайомлення з етапами організації облікового процесу, можемо виділити основні елементи організації обліку. На першому етапі необхідними елементами побудови облікового процесу – організаційне, правове і методологічне забезпечення; схеми документообігу, на другому – положення про бухгалтерську службу; положення про головного бухгалтера; посадові інструкції, з третього етапу можемо виділити – технічне забезпечення; наукова організація праці. Наявність усіх цих елементів допоможе ефективно організувати обліковий процес на підприємстві.

Рис. 1. Етапи організації облікового процесу [1]

Етапи поділяються на операції, які являють собою закінчення облікового процесу, який визначається єдністю елементів та функцій облікового процесу, які виконуються працівниками облікового апарату з використанням інформаційного забезпечення.

Ще однією важливою складовою організації облікового процесу на підприємстві є інформаційне забезпечення. Працівникам облікового апарату необхідно бути озброєним інформаційно, адже особливості ведення обліку мають тенденцію часто змінюватись.

Інформацію для обліковців слід розглядати як нормативно-правове забезпечення облікового процесу, яке представляє собою сукупність нормативно-правових документів, які регламентують облікових процес, регулюють трудові відносини обліковців з власником або уповноваженим ним органом, визначають методологію та методику ведення обліку, а також напрямки розвитку організації обліку[3].

Для того, щоб працівники облікового апарату мали змогу ефективно працювати та вірно вести обліковий процес на підприємстві варто організувати систему підвищення їх кваліфікації, відправляючи їх на різноманітні курси, семінари, конференції. Слід також впровадити ефективну систему автоматизації робочих місць працівників облікового апарату та дотримуватись вимог щодо ергономічних показників на робочих місцях.

Принципи на яких має базуватись ефективна організація облікового процесу: господарські процеси повинні забезпечуватись своєчасною реєстрацією інформації; облікові процедури, які є різні за змістом та виконуються різними робітниками облікового апарату, мають виконуватись одночасно; функції з обліку повинні бути розподілені між працівникам облікової служби; робітники облікового апарату мають бути об'єднані та скоординовані між собою у процесах обліку, для оперативного реагування та адаптування до змін.

Таким чином раціональна організація облікового процесу поєднує у собі організацію праці обліковця із матеріально-технічними елементами облікового процесу. А також, слід пам'ятати про те, що будь яка організація потребує її регулювання, інакше це може бути марним.

Регулювання організації облікового процесу та його ведення на підприємстві, може відбуватись у двох напрямках державному та регулювання всередині підприємства. Державне регулювання полягає у створенні єдиних правил організації та ведення облікового процесу та складання фінансової звітності, яка має обов'язковий характер для всіх підприємств. Саме регулюванням на державному рівні займається Міністерство фінансів України: складає та затверджує національні (стандарты) положення бухгалтерського обліку, нормативно-правові акти та інше. А що стосується другого напрямку регулювання облікового процесу – регулювання всередині підприємства, то він полягає у тому, що керівник установи повинен забезпечити працівників облікового апарату усім необхідним для забезпечення для ведення обліку, а головний бухгалтер має вести облік згідно з законодавчими документами та контролювати вірне ведення обліку іншими працівниками установи.

ВИСНОВКИ

Організацію облікового процесу слід розглядати як сукупність дій, які створюють цілісну систему обліку на підприємстві. Вибір форми організації, формування матеріального та інформаційного забезпечення облікового процесу все це має будуватись на досягнення цілей, що поставлені перед обліком. Визначені складові організації облікового процесу на промисловому підприємстві неможливі без їх належної організації та забезпечення, тому при організації слід ретельно ставитись до організації елементів на кожному етапі. Правильно організований обліковий процес приведе до ефективного його ведення та отримання позитивних результатів.

Список використаних джерел

1. Масленніков Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленніков. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
2. Організація обліку: Підручник – Кужельний М. В., Левицька С.О. – К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.
3. Труш Ю.Т., Король Г.О., Потрус Н.П. Організація обліку. Частина 1. Основи організації обліку: Навч. посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 69 с.
4. Організація бухгалтерського обліку: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 592 с.
5. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise: [Електронний ресурс] / E.I. Maslennikov // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 6 (16). – С. 111-115. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.
6. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства: [моногр.] / О.В. Побережець. – Херсон: Видавництво: Грінь Д.С., 2016. – 500 с.
7. Побережець О.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення: [Електронний ресурс] / О.В. Побережець, К.В. Іванова // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 98-104. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>.
8. Звітність підприємств: [навч. посібн. для студентів вищих навч. закл.] / С.В. Філіппова, Є.І. Масленніков, О.В. Побережець, С.О. Черкасова. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 188 с.